Eduskunta
Hallintovaliokunta

00102 EDUSKUNTA

HE 62/2021 vp

Aluehallintoviraston lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista

Aluehallintoviraston näkemykset

(Viitattavat kohdat
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_62+2021.aspx)

Aluehallintovirastolla ei ole huomautettavaa hallituksen esitykseen 1 § osalta.

Aluehallintovirastolla ei ole huomautettavaa 2 § osalta. Soveltamisalan rajaus vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta ja on myös hyvä, että lakitasoisesti ei säädetä keinoista ja toimenpiteistä. Aluehallintovirasto kannattaa sitä, että myös viranomaisen ulkoistamat palvelut kuuluvat lain soveltamisalan piiriin. Terminologisena huomiona aluehallintovirasto esittää, että saavutettavuus-termiä käytettäisiin saatavuuden ohella tässä pykälässä.

Aluehallintovirastolla ei ole huomautettavaa 3 § osalta.

Hallituksen esitykseen 4 § aluehallintovirasto toteaa:

4 §. Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen yhteistyöryhmä.

”Esityksen 4 pykälässä säädettäisiin toimielimestä, jonka tehtävän olisi tukea valtioneuvostoa suunnittelussa, seurannassa ja koordinaatiossa. Toimielimen nimeksi säädettäisiin Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen yhteistyöryhmä (myöh. yhteistyöryhmä). Valtiovarainministeriö asettaisi yhteistyöryhmän valtioneuvoston toimikauden ajaksi. Siinä olisivat edustettuina kaikki ministeriöt, Kansaneläkelaitos ja Suomen kuntaliitto sekä valtiovarainministeriön toimielimen asettamispäätöksessä erikseen nimeämät erityyppisillä toimialoilla toimivat merkittävästi asiakaspalvelua tarjoavat viranomaiset tai viranomaiset, joilla on muutoin laaja toimipaikkaverkosto.”

Aluehallintovirasto kannattaa esitystä. Itä-Suomen aluehallintoviraston toivomus on, että yhteistyöryhmässä olisi jo lain tasolla säädetty edustus aluehallintovirastoista. Aluehallintovirastot ovat oikeusturva-, lupa- ja valvontaviranomaisia, jotka toimivat maan kattavalla toimipaikkaverkostolla.

Hallituksen esitykseen 5 § toimivallasta aluehallintovirasto toteaa:

”Ministeriöiden oikeus pidättää alaisensa hallinnon päätöksiä yksiköissä annettavan asiakaspalvelun saatavuuden osalta voidaan arvioida selkeyttävän ministeriöiden toimivaltaa asiassa. Ministeriö vastaa perustuslain mukaan alaisensa hallinnon asianmukaisesta toiminnasta ja sillä on toimivalta antaa hallinnon sisäisiä määräyksiä

Esitys selkeyttää ministeriöiden mahdollisuuksia varmistaa alaisensa hallinnon osalta lakisääteisten, valtakunnallisessa suunnitelmassa mahdollisesti tarkentuvien tavoitteiden toteutuminen. Esitys on tarpeellinen koordinaation ja vaikuttavuuden vahvistamisen kannalta ja jopa välttämätöntä laajempien palvelupisteverkkoratkaisujen ohjaamiseksi.

Yksiköissä tarjottavien palveluiden tarvetta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi palvelun luonne ja sen kiireellisyys asiakkaan oikeuksien kannalta, etäisyys asiakkaisiin, eri asiakasryhmien erityiset tarpeet yksiköissä paikan päällä tapahtuvalle asioinnille sekä asiakkaiden kielelliset oikeudet. Lisäksi arviossa tulisi ottaa huomioon muun muassa digitaalisten palveluiden saatavuus ja kattavuus suhteessa viranomaisen palvelutehtävien kokonaisuuteen.”

Aluehallintovirasto on yhtä mieltä siitä, että ministeriön toimivalta selkeytyy nyt säädettävällä lailla. On hyvä lähtökohta, että nyt valmisteltavana oleva laki on toissijainen erityislainsäädäntöön nähden. Ministeriö voi tarvittaessa puuttua oman hallinnonalansa asiointipalvelujen järjestämisratkaisuihin, mikä on kannatettavaa. Lähtökohtana kuitenkin olisi viraston laaja harkintamahdollisuus säädettyjen kriteerien tulokulmasta järjestää asiointipalvelu. Laajempien palvelupisteverkkoratkaisujen osalta olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, että ministeriöiden olisi yhteensovitettava näkökantansa laajempien palvelupisteverkkoratkaisujen ohjauksessa. Aukiolojen osalta tulisi huomioida mahdollinen asiakaspalvelutarve myös iltaisin.

Lisäksi aluehallintovirasto kiinnittää huomiota siihen, että palvelun tarvetta ja sijoitusta arvioitaessa huomioitaisiin myös eri asiakasryhmien tosiasialliset mahdollisuudet saapua paikan päällä tapahtuvaan asiointiin. Pelkkä etäisyys ei anna koko kuvaa palvelun saavutettavuudesta eri alueilla. Ajallinen saavutettavuus ja seudulliset liikenneolosuhteet ovat vähintään yhtä tärkeä seikka kuin etäisyys.

Mitä tulee digitaalisten palveluiden saatavuuteen esimerkiksi aluehallintovirastojen palveluissa, digitaalisuuden aste palveluissa nousee tasaisesti. Aluehallintoviraston huoli digipalvelujen osalta on yhteiskunnallisesti heikoimmassa asemassa olevien kyky käyttää digipalveluita. Palvelupisteiden sijoittumisratkaisujen ja aukioloratkaisujen ei tulisi myötävaikuttaa syrjäytymiskehityksen kiihtymiseen digitaidoiltaan heikompien ja yhteiskunnallisesti heikoimmassa asemassa olevien osalta.

Ylijohtaja Soile Lahti

Yksikön päällikkö, HAKE Teijo Mustonen

Tämä asiakirja ISAVI/4278/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/4278/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Lahti Soile 03.06.2021 13:26

Esittelijä Mustonen Teijo 03.06.2021 13:05